

■ УДК 177.72+33.027](100)

М. О. Строгаль, аспірант, Харківська державна академія культури, м. Харків

БЛАГОДІЙНІСТЬ І ФАНДРЕЙЗИНГ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

Розглянуто історичні тенденції, закономірності розвитку благодійності та фандрейзingu зарубіжних країн; проаналізовано світовий рейтинг і масштаби благодійності; розглянуто функціонування благодійних фондів як самостійних суб'єктів фінансової інфраструктури, роль фандрейзингових асоціацій у популяризації й удосконаленні діяльності щодо залучення коштів; визначена актуальність дослідження фандрейзingu як засобу диверсифікації джерел ресурсного забезпечення неприбуткових організацій, окреслено перспективи подальшого розвитку фандрейзингової діяльності в Україні.

Ключові слова: *культура, фандрейзинг, благодійність, неприбуткові організації, благодійні фонди, громадські об'єднання.*

М. А. Строгаль, аспірант, Харьковская государственная академия культуры, г. Харьков

БЛАГОТВОРИТЕЛЬНОСТЬ И ФАНДРЕЙЗИНГ: ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ

Рассмотрены исторические тенденции, закономерности развития благотворительности и фандрейзинга зарубежных стран, проанализирован мировой рейтинг и масштабы благотворительности, рассмотрено функционирование благотворительных фондов в качестве самостоятельных субъектов финансовой инфраструктуры, роль фандрейзинговых ассоциаций в популяризации и совершенствовании деятельности по привлечению средств; определена актуальность исследования фандрейзинга как средства диверсификации источников ресурсного обеспечения неприбыльных организаций, намечены перспективы дальнейшего развития фандрейзинговой деятельности в Украине.

Ключевые слова: *культура, фандрейзинг, благотворительность, некоммерческие организации, благотворительные фонды, общественные объединения.*

М. О. Strohal, postgraduate student, Kharkiv State Academy of Culture, Kharkiv

CHARITABLE ACTIVITIES AND FUNDRAISING: FOREIGN EXPERIENCE

Historical trends and patterns of development of charity fundraising in foreign countries are considered. The world ranking and extent of the charity are analyzed. The functioning of charities as independent subjects of financial infrastructure is reviewed. The role of fundraising associations in promoting and improving fund-raising activities is identified. The relevance of the fundraising study as a means of diversifying support resources of non-profit organizations is determined. The prospects of further development of fundraising activities in Ukraine are outlined.

Key words: *culture, fundraising, charity, non-profit organizations, charities, NGOs (non-governmental organizations).*

Постановка проблеми. Благодійна діяльність — це джерело допомоги та підтримки мільйонів людей у всьому світі. Кардинальні економічні перетворення й соціальні трансформації спричинили радикальні зміни в суспільному житті, зокрема в благодійності. На благодійну діяльність та її роль у суспільстві впливають численні взаємодіючі тенденції сучасного світу, такі як еволюція влади; модернізація і глобалізація економіки; технічний прогрес, що зумовлює виникнення нових способів зв'язку та спілкування; акумуляція досвіду здійснення благодійної діяльності, що дозволяє підвищувати здатність приймати обґрунтовані рішення. У сучасному світі ставлення до благодійності як професійного заняття набуло поширення, стало «соціальною нормою». Відбувається обмін і освоєння різних ідей та технологій між організаціями й країнами. Окремою і важливою складовою інституту благодійності є благодійні фонди, а сучасний інструмент мобілізації коштів до цих фондів — фандрейзинг.

Недостатність фінансування спонукає до пошуку інноваційних моделей додаткового фінансування соціально-культурного розвитку. Домінуючою позицією стає багатоканальне фінансування культури, освіти та науки, яке ґрунтується на поєднанні бюджетних і позабюджетних джерел. Особливе місце серед позабюджетних джерел фінансування посідає фандрейзинг — діяльність з визначення і пошуку основних потенційних каналів надходження фінансових ресурсів. Модернізація в галузі культури потребує нового рівня взаємовідносин між державою, бізнесом, закладами культури та суспільством для отримання ефективніших соціально-культурних результатів. Важливим і новим для вітчизняної практики має стати система фінансування закладів культури за допомогою фандрейзингу.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питанням розвитку фандрейзингу присвячено праці провідних вітчизняних та зарубіжних фахівців: Т. В. Артем'євої, А. Л. Балашової, О. В. Башун, А. Дж. Дугласа, Л. Є. Золотової, О. В. Комаровського, С. Куц, Г. Л. Тульчинського, О. В. Чернявської та ін. Проте всі вони звертали увагу на фандрейзингову діяльність в окремих сферах або висвітлювали тільки певні аспекти того чи іншого питання. Тому проблеми розвитку фандрейзингу як засобу забезпечення реалізації соціально-культурних програм, науково-дослідницьких проєктів і безперервної діяльності неприбуткових організацій, зокрема у сфері культури, є актуальними, особливо в умовах економічної нестабільності України, що потребує додаткових досліджень щодо умов і перспектив подальшого розвитку фандрейзингової діяльності.

Мета статті — проаналізувати досвід філантропічної та фандрейзингової діяльності зарубіжних країн, перспективи розвитку фандрейзингу в Україні в умовах міжнародної інтеграції та науково-технічного прогресу, зокрема — в галузі культури.

Об'єктом дослідження є фандрейзинг як ефективний інструмент пошуку та залучення недержавних ресурсів. Предмет — зарубіжний досвід і місце фандрейзингу в соціумі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Посилення ролі організацій громадського суспільства, здатних допомогти державі у вирішенні соціально-культурних проблем громадян і підтримці науково-дослідних робіт, проектів, сприяє розвитку фандрейзингової діяльності в Україні як інструменту диверсифікації ресурсних джерел. В умовах глобалізації, зокрема в контексті ідеології сучасних соціально-культурних реформ, урізноманітнення джерел фінансування є актуальною проблемою управління закладами культури. Одним зі шляхів вирішення цієї проблеми вважаємо розвиток фандрейзингової діяльності — вміння поліпшувати ресурсне забезпечення діяльності організацій у сфері культури.

Нині в умовах розвитку ринкової економіки, громадянського суспільства та соціальних ініціатив благодійність досягла значного розмаху — це передусім меценатство, спонсорство, підтримка через надання грантів, пожертв, матеріальних, інформаційних ресурсів тощо. Поширення благодійності та набуття нею форми організованої діяльності спричинили виникнення фандрейзингу як науки про планування та впорядкування дій, що допоможуть діяти організовано як меценатам, так і тим, хто отримує благодійну допомогу, — бенефіціарам. Оскільки досвід українського фандрейзингу незначний, тому, на нашу думку, доцільно розглянути зарубіжний.

Слід зазначити, що фандрейзингова діяльність тісно пов'язана з такими поняттями, як «благодійність», «благодійна діяльність», «благодійництво», «меценатство». З метою точнішого розуміння термінологічного апарату дослідження доцільно схарактеризувати сутність ключових понять і з'ясувати взаємозв'язок між ними.

Поняття «благодійність» увійшло в суспільну свідомість як гуманістичний поклик людини надавати допомогу нужденним. Нині така діяльність набуває дедалі більшого значення у вирішенні нагальних соціальних проблем — благодійні організації, фонди здійснюють значний внесок у соціальну сферу. Поняття «благодійність» у сучасному суспільстві має широкій зміст — від звичайної матеріальної допомоги до меценатства. Отже, благодійність можна трактувати як некомерційну неприбуткову діяльність організацій та фізичних осіб, спрямовану на задоволення потреб соціального розвитку. У ширшому розумінні благодійність визначається як «інвестування соціальної сфери» [4, с. 89].

Історично склалися три види благодійності: особиста, громадська та державна. Серед найпоширеніших видів сучасної вітчизняної доброчинності — організована (громадська), що здійснюється благодійними організаціями. Аналіз норм Закону «Про благодійництво та благодійні організації» засвідчив, що благодійництву притаманні такі ознаки: безкорисливість, добровільність, усвідомленість і цільова спрямованість. Згідно із цим законом, «благодійна діяльність — це добровільна особиста та/або майнова допомога для досягнення визначених цим Законом цілей, що не передбачає одержання благодійником прибутку, а також сплати будь-якої винагороди або компенсації від імені або за дорученням бенефіціара» [9]. При цьому благодійництво розглядається як добровільна безкорислива пожертва фі-

зичних та юридичних осіб у наданні потрібної матеріальної, фінансової, організаційної та іншої благодійної допомоги. Специфічними формами благодійництва є меценатство, спонсорство і волонтерська діяльність. Також зазначено, що меценатська діяльність — це благодійна діяльність у сферах освіти, культури та мистецтва, охорони культурної спадщини, науки і наукових досліджень.

На основі порівняльного аналізу понять «благодійність», «благодійництво» та «благодійна діяльність» з'ясовано, що, наприклад, благодійництво є приватною ініціативою з надання допомоги нужденним зі сторони фізичних і юридичних осіб (які не є благодійними організаціями), а благодійна діяльність — це регулярна діяльність з метою надання благодійної допомоги відповідними організаціями. Поняття «благодійність» поєднує благодійництво і благодійну діяльність, тому за змістом воно є ємнішим, порівняно з двома останніми термінами. Їх об'єднує загальна мета: і благодійництво, і благодійна діяльність здійснюються з метою надання добродійної допомоги.

У свою чергу, фандрейзинг (fundraising від англ. fund — «кошти»; raise — «добувати») — процес залучення фінансових та інших ресурсів (людських, матеріальних, інформаційних, часових, тощо), які організація не може забезпечити самостійно та які необхідні для реалізації певного соціального проекту або діяльності загалом. Здійснення фандрейзингової кампанії передбачає пошук потенційних джерел фінансування, обґрунтування потреби в коштах і, зважаючи на інтереси та мотиви донорів (благодійників, меценатів), формування, підтримку та розвиток взаємозв'язків з ними, а також формування громадської думки з метою підтримки діяльності організації [1; 5-7; 14]. Фандрейзинг у культурі спрямований на підтримку образотворчого і музичного мистецтва, літератури, театрів, кіно, музеїв, бібліотек. Бізнесменів у цій сфері зацікавлюють не лише широкі можливості для реклами, але і формування репутації підприємства в культурному середовищі, яке має максимальний «вихід на суспільство». Для іноземних спонсорів — це спосіб виходу на міжнародний ринок, свідчення зацікавленості культурою цієї країни.

Таким чином, якщо благодійність — це добровільна та безкорислива допомога тим, хто її потребує, то фандрейзинг слід розглядати як дію, спрямовану на допомогу тим, хто її потребує. У цьому, власне, і полягає зв'язок між благодійністю і фандрейзингом у контексті суспільних відносин.

Історія і досвід благодійництва та фандрейзингу зарубіжних країн потребують дослідження та вивчення в Україні. Найбільшого поширення благодійництво набуло в Сполучених Штатах Америки, що зумовлено раннім становленням демократичного суспільства в країні й організацією економіки держави — розвитком приватної власності та підприємництва, ринково орієнтованої економіки.

У вітчизняній науці і практиці термін «фандрейзинг» запозичено саме зі США, де він використовується кілька десятиліть, переважно у сфері фінансування третього сектора, який там розвивається з кінця XIX — початку

XX ст., функціонує поряд з приватним і державним секторами, об'єднує некомерційні недержавні організації. Для останніх основною метою діяльності є не отримання прибутку, а вирішення різних соціальних завдань.

Нині розвиток фандрейзингу в США пов'язаний з активним стимулюванням приватних пожертвувань зі сторони федеральної влади та урядів штатів. Це здійснюється за допомогою розширення податкових пільг для донорів. Держава, таким чином, зможе компенсувати скорочення бюджетного фінансування на соціальну сферу завдяки збільшенню прямого фінансування некомерційних організацій та фізичних і юридичних осіб.

Слід зауважити, що у 2013 р. загальна сума пожертвувань у США становила 335,17 млрд дол., тобто майже 2% ВВП країни (16,77 трлн дол.), з яких понад 80% надходило від приватних осіб. Налічується 1,5 млн зареєстрованих неприбуткових організацій, вартість послуг яких — приблизно 2 трлн дол., чисельність штатного персоналу — 13,5 млн осіб та волонтерів — 62 млн осіб [2; 13, с. 6].

Згідно з журналом «Giving USA» за підтримки Інституту благодійництва США, у 2014 р. загальна сума пожертвувань у країні становила 358,38 млрд дол., що перевищує 2013 р. на 7%. При цьому кошти надали фізичні особи (72% від загальної кількості), корпорації (5%); фонди (15%); майно, вказане в заповіті (8%). Найбільше пожертвувань традиційно отримують релігійні організації — 32,1% (114,9 млрд дол.), на другому місці заклади освіти — 15,2% (54,6 млрд дол.). Сфера культури — майже 5% (17,2 млрд дол.) [3].

Отже, поширеність благодійності в США зумовлена не тільки культурною та соціально-політичною ситуацією, але і розвиненою системою фандрейзингу. Так, фандрейзингові комерційні фірми та незалежні професіонали утворюють спеціалізований сектор американського бізнесу, який координує національна Асоціація професійного фандрейзингу (Association of Fundraising Professionals — AFP). Організація заснована у 1960 р., об'єднує близько 30 тис. членів і має партнерів в інших країнах. Щоб стати членом АРР, потрібно бути сертифікованим професіоналом, а це, зазвичай, штатні працівники фандрейзингової фірми вищої та середньої ланок або незалежні досвідчені фахівці. Для спрощення процесу сертифікації з 2001 р. до асоціації долучилася неприбуткова організація Certified Fund Raising Executive International (CFRE), яка розробляє професійні стандарти і здійснює процес «привірювання» до них фандрейзерів не тільки в США, але і в інших країнах. За даними CFRE, за 10 років сертифіковано понад 5300 професійних фандрейзерів, більшість яких (4 400) працює в США [13, с.128–129; 16].

Крім того, за даними провідної міжнародної благодійної організації САФ (Charities Aid Foundation), у 2014 р. США посідали перше місце у Світовому рейтингу благодійності та зберегли звання лідера, яке здобували у 2013 та 2011 рр. [10].

Отже, головним чинником, що пояснює філантропічну перевагу американців, слід уважати роль, яку надають благодійності та волонтерству в американській культурі та соціальній політиці держави. У більшості євро-

пейських країн здавна переконані, що держава, а не філантропі та волонтери, повинна забезпечувати нагальні потреби бідних та соціальні потреби населення. У США історично склалася традиція активної участі в цій справі філантропії та волонтерства, яку підтримують численні американці, а не лише мільйонери та мільярди.

Дослідження соціологів у 2014 р. свідчать, що благодійність значно поширена в більшості країн світу (135 країнах), зокрема в 38 державах Європи. При цьому у 2014 р. для європейських країн показник допомоги нужденним становив 43,3%, грошові пожертви — 33,4%, волонтерство — 18,3% [10].

Прагнучи уніфікувати соціальну політику, Євросоюз зважає на різноманіття національних практик у цій сфері. У Європі зареєстровані й активно працюють понад 110 тис. благодійних фондів, у них зайняті в середньому від 750 тис. до 1 млн осіб, щорічно фонди виділяють на свої програми близько 150 млрд євро [12]. Так, Європейський центр фондаций (EFC), що працює в Брюсселі, засновано в 1989 р. (спочатку об'єднував лише 7 фондів). Нині EFC налічує понад 200 фондів Європи [17]. Європейські фонди фінансують різні галузі — від науки та медицини до допомоги незахищеним верствам населення. В останні 15 років кількість фондів і суми, що виділяються на благодійність, значно збільшилися. За статистикою, щомісяця в Європі створюється новий фонд. Лідером у цьому напрямі є Німеччина [8].

Також у Європі функціонує Європейська фандрейзингова асоціація — The European Fundraising Association (EFA) — мережева організація провідних асоціацій, спостерігачів та експертів у сфері фандрейзингу, що сприяє зміцненню і розвитку цієї діяльності серед європейських країн [18]. EFA налічує 20 членів (з 19 країн) та є європейським співтовариством фандрейзерів з власним колективним органом і єдиною позицією — загальне прагнення до вдосконалення діяльності із залучення коштів.

Отже, роль фандрейзингу набуває дедалі більшої актуальності практично всюди. Ці тенденції спостерігаються як у США і країнах Західної Європи, так і в нових ринкових державах Східної Європи та в Росії. При цьому фандрейзинг, як залучення фінансових та інших коштів на потреби організації з позабюджетних джерел, є найважливішим і перспективним напрямом діяльності організацій культури і мистецтва, які за останні десятиліття еволюціонували і досягли в багатьох країнах гідних результатів.

Слід зазначити, що для України найефективніший досвід використання фандрейзингу в культурі демонструє Великобританія, яка досягла цього завдяки ефективній і скоординованій діяльності трьох складових — держави, сфери культури та приватного сектора. Досвід у цій сфері актуальний для України ще й тому, що британська державна модель фінансування сфери культури ближча до української, ніж, наприклад, модель США. Для Великобританії характерна традиційно значна її державна підтримка. Нині в країні створені, мабуть, найсприятливіші умови в Європі для спонсорства та благодійності в галузі культури та мистецтва, чому можна завдячувати політиці британського уряду. За останні два десятиліття спостерігається

динамічне зростання спонсорських коштів у мистецтві: з 1976 р. обсяги спонсорських коштів зросли у 233 рази [11].

Серед головних передумов ефективного розвитку фандрейзингу у сфері культури Великобританії слід виокремити такі. По-перше, це забезпечення державою об'єктивних умов для активізації спонсорства (сприятливий податковий клімат, програми заохочення спонсорства). По-друге, організації цієї сфери зазнають жорсткої конкуренції в межах державного субсидування, дотримують активної позиції щодо пошуку недержавних засобів фінансування, розробляючи креативні програми співпраці з компаніями-спонсорами. По-третє, – це активна діяльність посередницьких організацій. Наприклад, Arts&Business («Мистецтво і Бізнес») – незалежна благодійна організація, заснована в 1976 р. Її місія – заохочення партнерства між корпоративним сектором і мистецтвом. Ця організація надає широкий спектр послуг своїм членам (близько 350 компаніям і 700 організаціям культури та мистецтва) і має широку мережу представництв по всій Великобританії з головним офісом у Лондоні [19].

Висновки. Таким чином, сучасними трендами благодійності є: збільшення некомерційного сектора та його інтернаціоналізація; кооперація благодійних фондів, розвиток соціального партнерства з бізнесом, державними органами й іноземними фондами; професіоналізація завдяки створенню мережевої благодійності. У свою чергу, фандрейзинг за кордоном характеризує зростаючий професіоналізм, різноманітність форм та програм співробітництва, зростання і розширення самої сфери та її значення для некомерційної, зокрема соціальної-культурної, діяльності. Безумовним лідером у цій галузі є США – батьківщина сучасного спонсорства та фандрейзингу. Фандрейзинг у Сполучених Штатах – це «індустрія», щорічний дохід якої становить мільярди доларів. Тут активно розробляються нові програми корпоративного співробітництва, впроваджуються нові технології (наприклад, популярний останнім часом інтернет-фандрейзинг). США, як і раніше, слугує зразком ефективною фандрейзинговою діяльністю для інших країн.

В останні роки в Україні інтенсифікується процес інституціоналізації благодійності: збільшується кількість спеціалізованих фондів, виникають громадські організації, завдання яких – координація зусиль різних учасників благодійної діяльності. Паралельно відбувається професіоналізація фандрейзингу, важливим етапом якої стало заснування у 2007 р. «Інституту професійного фандрайзингу». Надалі слід зважати на досвід європейських країн та США, які мають розвинену систему фінансування некомерційного сектора. Суспільству і державі необхідно усвідомити, що повноцінний розвиток культури й мистецтва, освіти, охорони здоров'я, соціальної підтримки можливий тільки за умови плідної взаємодії різних зацікавлених суб'єктів: держави, бізнесу, громадських організацій та населення. Світова практика США і європейських країн свідчить, що нині фандрейзинг стає одним з найефективніших інструментів, які реалізують цю взаємодію.

Отже, вирішенню проблем розвитку фандрейзингу у сфері культури в Україні можуть сприяти вивчення й упровадження зарубіжного досвіду,

а саме: проведення загальнонаціональних компаній з метою заохочення та популяризації благодійності й меценатства в організаціях цієї сфери; створення законодавчих умов, які б дозволили розширити можливості фандрейзерів і благодійників; формування середовища для ефективної, прозорої та відповідальної благодійності завдяки використанню демократичних практик фандрейзингу.

Список використаних джерел

1. Башун О. В. Вплив маркетингу і фандрейзингу на трансформацію бібліотек / О. В. Башун ; наук. ред. В. С. Біленький, д-р. техн. наук. — Донецьк : УКЦентр, 1999. — 204 с.
2. Благодійність в США у 2014 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://givingusa.org/perspectives-on-giving-usa-2014-from-the-chair-of-the-giving-usa-foundation/>. — Назва з екрана.
3. Благодійність в США у 2015 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://givingusa.org/giving-usa-2015-press-release-giving-usa-americans-donated-an-estimated-358-38-billion-to-charity-in-2014-highest-total-in-reports-60-year-history/>. — Назва з екрана.
4. Буздуган Я. М. Роль благодійних організацій у вирішенні соціальних проблем суспільства / Я. М. Буздугана // Наук. записки ТДПУ. Серія: Економіка. — 2002. — № 12.
5. Дуглас Александер Дж. Основные принципы фандрейзинга / Александер Дж. Дуглас и Кристина Дж. Карлсон. — Дніпропетровськ : Баланс Бизнес Букс, 2007. — 240 с.
6. Комаровський О. В. Фандрейзинг у питаннях, відповідях та цитатах : навч. посіб. / О. В. Комаровський. — Луганськ, 2007. — 54 с.
7. Куц С. Фандрайзинг АВС : посіб. для початківців / С. Куц. — Київ : Центр філантропії, 2008. — 92 с.
8. Найбільші благодійні організації світу [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://socpartnerstvo.org/ru/news/all-news/1413-blagotvoritelnye-organizacii-mira-blagotvoritelnost-v-mire-evrope/>. — Назва з екрана.
9. Про благодійництво та благодійні організації : Закон України від 5 лип. 2012 р. № 5073-VI // Відом. Верховної Ради України. — 2013. — № 25.
10. Світовий рейтинг благодійності міжнародної благодійної організації CAF (Charities Aid Foundation) у 2014р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.cafrussia.ru/page/mirovoi_reiting_blagotvoritelnosti_1. — Назва з екрана.
11. Современный корпоративный фандрайзинг в искусстве (на примере Великобритании) [Электронный ресурс]. — Режим доступа: http://artandyou.ru/category/practice/post/sovrememnyi_fundraising_v_iskusstvehttp://artsandbusiness.bitc.org.uk/. — Загл. с екрана.
12. Український погляд на європейську благодійність [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://ufb.org.ua/sekto-blagodijnosti/filantropija-u-sviti/analitichni-materiali-globalnoi-filantropii.htm?id=2309>. — Назва з екрана.

13. Фурман Ф. Как работает филантропия в США. Идеи и практика, ресурсы и организация / Ф. Фурман. — Интеллектуальная издат. система «Ridero.ru», — 2015. — 211 с.
14. Чернявська О. В. Фандрайзинг : навч. посіб. / О. В. Чернявська, А. М. Соколова — Київ : «Центр учбової літератури», 2013. — 188 с.
15. Шекова Е. Л. Управление учреждениями культуры в современных условиях : учеб. пособ. / Е. Л. Шекова. — СПб : Изд. «Лань», Изд. «Планета музыки», 2014. — 416 с.
16. Association of Fundraising Professionals [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.afpnet.org/>. — Назва з екрана.
17. European Foundation Centre [Електронний ресурс]. — Режим доступу : www.efc.be. — Назва з екрана.
18. The European Fundraising Association [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.efa-net.eu/>. — Назва з екрана.
19. Arts & Business [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://artsandbusiness.bitc.org.uk/>. — Назва з екрана.

References

1. Bashun O. V. Vplyv marketynhu i fandreizynhu na transformatsiiu bibliotek / O. V. Bashun ; nauk. red. V. S. Bilenkyi, d-r. tekhn. nauk. — Donetsk : UKTsentr, 1999. — 204 s.
2. Blahodiinist v USA u 2014 r. [Elektronnyi resurs]. — Rezhym dostupu: <http://givingusa.org/perspectives-on-giving-usa-2014-from-the-chair-of-the-giving-usa-foundation/>. — Nazva z ekrana.
3. Blahodiinist v USA u 2015r. [Elektronnyi resurs]. — Rezhym dostupu: <http://givingusa.org/giving-usa-2015-press-release-giving-usa-americans-donated-an-estimated-358-38-billion-to-charity-in-2014-highest-total-in-reports-60-year-history/>. — Nazva z ekrana.
4. Buzduhan Ya. M. Rol blahodiinykh orhanizatsii u vyrishenni sotsialnykh problem suspilstva / Ya. M. Buzduhana // Nauk. zapysky TDPU. Serii: Ekonomika. — 2002. — № 12.
5. G. Douglass Alexander. Osnovnyye printsipy fandreyzinga / G. Douglass Alexander and Kristina J.— Dnipropetrovsk : Balans Byznes Buks, 2007. — 240 s.
6. Komarovskiy O. V. Fandreizynh u pytanniakh, vidpovidiakh ta tsytatakh : navch. posib. / O. V. Komarovskiy. — Luhansk, 2007. — 54 s.
7. Kuts S. Fandraizynh ABC : posib. dlia pochatkivtiv / S. Kuts. — Kyiv : Tsentri filantropii, 2008. — 92 s.
8. Naibilshi blahodiini orhanizatsii svitu [Elektronnyi resurs]. — Rezhym dostupu: <https://socpartnerstvo.org/ru/news/all-news/1413-blagotvoritelnye-organizacii-mira-blagotvoritelnost-v-mire-evrope/>. — Nazva z ekrana.
9. Pro blahodiinytstvo ta blahodiini orhanizatsii: Zakon Ukrainy vid 5 lyp. 2012 r. № 5073-VI // Vidom. Verkhovnoi Rady Ukrainy. — 2013. — № 25.
10. Svitovyi reitynh blahodiinosti mizhnarodnoi blahodiinnoi orhanizatsii CAF (Charities Aid Foundation) u 2014r. [Elektronnyi resurs]. — Rezhym dostupu:

- http://www.cafrossia.ru/page/mirovoi_reiting_blagotvoritelnosti_1. — Nazva z ekrana.
11. Sovremennyy korporativnyy fandrayzing v iskusstve (na primere Velikobritanii) [Elektronnyy resurs]. — Rezhim dostupa: http://artandyou.ru/category/practice/post/sovrememnyy_fundraising_v_iskusstvehttp://artsandbusiness.bitc.org.uk/. — Zagl. s ekrana.
  12. Ukrainskyi pohliad na yevropeisku blahodiinist [Elektronnyy resurs]. — Rezhym dostupu: <http://ufb.org.ua/sector-blagodijnosti/filantropija-u-sviti/analitichni-materiali-globalnoi-filantropii.htm?id=2309>. — Nazva z ekrana.
  13. Furman F. Kak rabotayet filantropiya v USA. Idei i praktika. resursy i organizatsiya / F. Furman. — Intellektualnaya izdat. sistema «Ridero.ru». — 2015. — 211 s.
  14. Cherniavska O. V. Fandrazynh : navch. posib. / O. V. Cherniavska, A. M. Sokolova — Kyiv : «Tsentr uchbovoi literatury», 2013. — 188 s.
  15. Shekova E. L. Upravleniye uchrezhdeniyami kultury v sovremennykh usloviyakh : ucheb. posob. / E. L. Shekova. — SPb : Izd. «Lan». Izd. «Planeta muzyki». 2014. — 416 s.
  16. Association of Fundraising Professionals [Elektronnyy resurs]. — Rezhym dostupu: <http://www.afpnet.org/>. — Nazva z ekrana.
  17. European Foundation Centre [Elektronnyy resurs]. — Rezhym dostupu : www.efc.be. — Nazva z ekrana.
  18. The European Fundraising Association [Elektronnyy resurs]. — Rezhym dostupu : <http://www.efa-net.eu/>. — Nazva z ekrana.
  19. Arts & Business [Elektronnyy resurs]. — Rezhym dostupu: <http://artsandbusiness.bitc.org.uk/>. — Nazva z ekrana.

■ UDC [177.72+33.027](100)

CHARITABLE ACTIVITIES AND FUNDRAISING: FOREIGN EXPERIENCE

Strohal M. O., postgraduate student, Kharkiv State Academy of Culture, Kharkiv, strog-m@mail.ru, <http://orcid.org/0000-0002-3031-820X>

The aim of the article. The article attempts to provide an overview of the experience of philanthropy and fundraising activity abroad, the outlook for fundraising in Ukraine in terms of international integration and technological progress, in particular, in the field of culture.

Research methodology. Terminological analysis method provides the interpretation of the concepts under study; historical and chronological methods enable to consider the historical tendencies of development of charity and fundraising activities; systematic approach provides an opportunity to consider fundraising in culture as a complex phenomenon in the context of the interconnection and interaction of all its components.

Results. The position and role of charitable activities and fundraising are identified. The study shows that fundraising abroad is characterized by increasing professionalism, the diversity of programs and cooperation, growth and expansion of the sector and its importance for nonprofit activities, in particular, in the social and cultural field. It can be assumed that the USA continues to serve as a

model of effective fundraising activities for other countries. The author provides evidence that in recent years Ukraine has intensified the process of charity institutionalization, i.e. increasing the number of the specialized funds, there are NGOs, whose main task is to coordinate the efforts of various charity stakeholders. The author demonstrates the importance of taking into account the experience of European countries and the USA that have developed a system of funding the nonprofit sector. Society and the state must realize that full development of culture and arts, education, health, social support can only be provided by the fruitful interaction between different stakeholders: government, business, NGOs and the public.

Novelty. An attempt is made to study fundraising as a means of diversifying support resources of non-profit organizations, in particular, in culture and to outline the prospects for further development of fundraising activities in Ukraine.

The practical significance of the results is that its conclusions and recommendations are theoretical and methodological basis for developing new areas and mechanisms for improving the financial support of culture in Ukraine through fundraising.

Key words: *culture, fundraising, charity, non-profit organizations, charities, NGOs (non-governmental organizations).*

Надійшла до редколегії 20.01.2016 р.